

13.02.2019

Ärende/33

§ 66

Den av ledamoten Alviina Alametsä väckta motionen om tryggnad av vård för ickebinära personer i Helsingfors

HEL 2018-009109 T 00 00 03

Beslut

På förslag av ordföranden bordlade stadsfullmäktige ärendet.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Marja-Liisa Rautanen, stadssekreterare, telefon: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutsförslag

Stadsfullmäktige betraktar den av ledamoten Alviina Alametsä väckta motionen som slutbehandlad.

Föredragandens motiveringar

Ledamoten Alviina Alametsä och 18 andra ledamöter föreslår i sin motion att vården av ickebinära personer ska tryggas.

Enligt 30 kap. 11 § 2 mom. i förvaltningsstadgan ska stadsstyrelsen förelägga fullmäktige en motion som undertecknats av minst 15 ledamöter.

Stadsstyrelsen hänvisar till utlåtanden från social- och hälsovårdsnämnden och Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt (HUS), och konstaterar att det saknas en officiell definition av ickebinär, men att man i allmänhet avser en situation där en person har en långvarig, stabil och ordnad upplevelse av att hen inte hör till det kön som hen ansetts tillhöra vid födseln, men inte heller tillhör det motsatta könet. Detta avviker från transsexualitet. I Finland används diagnosen F64.8 Andra specificerade könsidentitetsstörningar enligt klassificeringen ICD-10, när man försöker beskriva en annan variation av könsidentiteten än transsexualitet. Inom den vetenskapliga litteraturen talar man däremot nu för tiden om variation av könsidentitet och inte om könsidentitetsstörningar. Den nyaste sjukdomsklassificeringen ICD-11 har redan publicerats och i den ingår inte transsexualitet som en mental störning,

utan finns nu som en egen kategori, könsdysfori, i samband med sexualiteten som inte separerar identiteter.

Såväl transsexuella som ickebinära människor kan lida av konflikten mellan kroppen och den upplevda identiteten och ångesten som detta orsakar. Detta kallas vanligen kroppsdysfori.

Enligt social- och hälsovårdsministeriets förordning (1053/2002) är undersökning och behandling som syftar till könsbyte koncentrerad till Helsingfors universitetscentralsjukhus och Tammerfors universitetssjukhus.

Patienter som önskar förstärka och/eller ändra sitt kön bedöms holistiskt och deras eventuella somatiska vård koordineras i samarbete mellan endokrinologer, gynekologer, otologer, foniatriker och plastikkirurger.

Syftet med undersökningen är primärt att reda ut könsidentiteten och behovet av vård. Förutsättningen för korrigeringsvård är att det gäller en bestående könsidentitet enligt kriterierna för transsexualitet F64.0. Tjänsteutbudet för dysfori i samband med en annan könsidentitet utreds enligt aktuella forskningsresultat, det ändrade diagnossystemet och de enhetliga riktlinjerna inom den offentliga sjukvården.

Det saknas forskningsresultat om vården av ickebinära och det finns inga etablerade riktlinjer för vården eftersom det saknas tillräckliga bevis för feminiserande eller maskuliniserande korrigeringsvård av ickebinära personer. Situationen är oklar vad gäller riktlinjerna i vården. Sjukvårdsproffsen bör ha möjlighet att individuellt överväga om att ge vård åt en person i det fall att eventuell vård medför en mindre risk än att utesluta vård.

I Finland styrs vården av transsexuella i enlighet med lagen om fastställande av transsexuella personers könstillhörighet (563/2002) samt social- och hälsovårdsministeriets förordning som utfärdats med stöd av denna lag. I dessa bestäms inte om vård för ickebinära personer. HUS och Tammerfors universitetssjukhus har bitt om riktlinjer för vården av ministeriets Tjänsteutbudsrad under de senaste åren på grund av den ökade efterfrågan av service för ickebinära. Tjänsteutbudsradet reder nu ut saken och HUS väntar på en utredning över nationella riktlinjer.

En sektion vid Tjänsteutbudsradet förbereder vårdrekommendationer när det gäller könsvariationer. Man jobbar med att samla in erfarenheter av finländska patienter och transpersoner om situationen och hälsovården genom diskussioner. I slutskedet av beredningen av rekom-

13.02.2019

Ärende/33

mendationerna kan var och en kommentera utkastet i tjänsten dinå-sikt.fi. Det är meningen att arbetet ska vara klart våren 2019.

HUS förespråkar även en reform av lagen (563/2002), eftersom den för närvarande inte innehåller bestämmelser om vården av ickebinära. Framöver avser HUS att göra en undersökning om genomslagskraften för patienternas nytta av vården. Dessutom ökar HUS den öppna kommunikationen om vårdens riktlinjer tillsammans med organisationer, patienter och övriga relevanta aktörer.

Konsekvensbedömning för hälsa och välfärd

En effektiv vård med rätt insatser förbättrar målgruppens hälsa och välfärd. Felaktigt riktade åtgärder kan däremot ha negativa konsekvenser. Därför är det viktigt att vården som erbjuds ickebinära personer i forskningen har visat sig vara effektiv. Det är också väsentligt att patienten inom hälsovården öppet kan berätta om sin situation och bli bemött och vårdad som en individ. Helsingfors hoppas att HUS fortsätter diskussionen om riktlinjerna för vården tillsammans med de ickebinära personerna och med de organisationer som främjar deras rättigheter samt experter.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Marja-Liisa Rautanen, stadssekreterare, telefon: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Bilagor

- 1 Alametsä Alviina Aloite Kvsto 29082018 12
- 2 Skannattu_HUS vastine HEL2018 009109

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutshistoria

Kaupunginhallitus 21.01.2019 § 48

HEL 2018-009109 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

13.02.2019

Ärende/33

Kaupunginvaltuusto katsoo valtuutettu Alviina Alametsän aloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Sosiaali- ja terveyslautakunta 20.11.2018 § 307

HEL 2018-009109 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveystoimi antoi seuraavan lausunnon valtuutettu Alviina Alametsän muunsukupuolisten henkilöiden hoidon turvaamista koskevasta valtuustoaloitteesta:

"Muunsukupuolisuudelle ei ole virallista määritelmää, mutta yleensä termillä viitataan tilanteeseen, jossa henkilöllä on pitkäaikainen, vakaa ja jäsentynyt kokemus siitä, ettei hän kuulu itselleen syntymässä määritelyyn sukupuoleen, mutta toisaalta ei myöskään vastakkaiseen sukupuoleen, toisin kuin transsukupuolisuuksessa. Suomessa käytetään ICD-10 -tautiluokituksen diagnoosia F64.8 Muu määritetty sukupuoli-identiteetin häiriö, kun pyritään kuvaamaan muuta sukupuoli-identiteetin variaatiota kuin transsukupuolisuuksia. Tieteellisessä kirjallisuudessa on sukupuoli-identiteetin häiriöiden sijaan alettu puhua sukupuoli-identiteetin variaatioista. Uusin tautiluokitus ICD-11 on jo julkaistu ja siinä transsukupuolisuus on otettu pois mielenterveyden häiriöistä ja sijaitsee nyt seksuaaliterveyden yhteydessä omana kategoriana sukupuoli-dysforia, joka ei erottele identiteettejä.

Transsukupuolisen ihmisen tapaan myös muunsukupuolinen ihminen saattaa kärsiä kehonsa ja identiteettikokemuksensa välisestä ristiriidasta ja tämän aiheuttamasta ahdistuksesta, jota usein kutsutaan kehodysforiaksi.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen (1053/2002) mukaan sukupuolen muuttamiseen tähtäävä tutkimus ja hoito keskitetään Helsingin yliopistolliseen keskussairaalaan ja Tampereen yliopistolliseen sairaalaan. Kun henkilö hakeutuu hoitoon transseksuaalisuuden takia tai hänen sukupuoli-identiteettinsä muutoin vaatii selvitystä, hänet tulee ohjata jatkotutkimuksiin toiseen edellä mainituista sairaaloista.

Toiminnan keskiössä on sukupuolen vahvistamista ja/tai korjaamista toivovien potilaiden kokonaistilanteen arviointi ja heidän mahdollisten somaattisten hoitojensa koordinointi yhteistyössä endokrinologien, gynekologien, otologien, foniatrien ja plastiikkakirurgien kanssa. Tutkimukseen tullaan lääkärin läheteellä.

Tutkimuksen tavoitteena on ensisijaisesti selvittää sukupuoli-identiteettiä ja hoidon tarvetta. Korjaushoitojen edellytyksenä on, että kyseessä on transsukupuolisuuden F64.0 kriteerit täyttävä, pysyvä sukupuoli-identiteetti. Muun sukupuoli-identiteettiin liittyvän dysforian osalta palveluvalikoimaa selvitetään ajankohtaisesti tutkimusnäytön, muuttuvan diagnoosijärjestelmän ja julkisen terveydenhuollon yhtenevien hoitolinjojen mukaisesti.

Tutkimusnäyttö muunsukupuolisten hoitojen vaikuttavuudesta puuttuu eikä muunsukupuolisille ole vakiintunutta hoitolinjaa, koska heidän kohdallaan feminisoivista ja maskulinisoivista sukupuolen korjaushoidoista ei ole riittävää näyttöä. Tilanteen ollessa hoitolinjausten suhteen epäselvä, tulee terveydenhuollon ammattilaisten voida tehdä myös yksilöllistä harkintaa hoitojen myöntämiseksi henkilöille, joille mahdollinen hoito näyttäisi aiheuttavan pienempiä riskejä kuin sen tarjoamatta jättäminen.

Transsukupuolisten hoitoa Suomessa ohjaa laki transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta ja siihen liittyvä Sosiaali- ja terveysministeriön asetus. Näissä ei määritellä muun sukupuolisten hoitoa. HUS ja Tampereen yliopistollinen sairaala ovat pyytäneet STM:n Palveluvalikoimaneuvostolta (Palko) hoito-linjausta viime vuosina kasvaneeseen muunsukupuolisten palvelukysyntään. Asia on nyt Palkossa selvitettävänä ja HUS odottaa Palkon selvitystä valtakunnallisiksi linjauksiksi.

HUS kannattaa myös translain uudistamista, koska siinä ei tällä hetkellä määritellä muunsukupuolisten hoitoa. HUS aikoo jatkossa tehdä vaikuttavuusseurantatutkimusta siitä, miten potilaat hoidosta hyötyvät. Lisäksi HUS tulee lisäämään avointa kommunikaatiota hoitolinjauksista järjestöjen, potilaiden ja muiden relevanttien tahojen kanssa.

Sukupuolen variaatioiden hoitoa koskevan suositus valmistellaan jaostossa, jonka Palko nimittää lokakuun 2018 alussa. Työn alkuvaiheessa kootaan suomalaisten potilaiden ja transihmisten kokemuksia tilanteesta ja terveydenhuollosta keskustelutilaisuuksissa. Suositusvalmistelun loppuvaiheessa jokaisella on mahdollisuus kommentoida suositusluonnosta Otakantaa-palvelussa. Työ on tarkoitus saada valmiiksi keväällä 2019.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Postadress

PB 1
00099 HELSINGFORS STAD
kaupunginkanslia@hel.fi

Besöksadress

Norra esplanaden 11-13
Helsingfors 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Telefon

+358 9 310 1641

Telefax

+358 9 655 783

FO-nummer

0201256-6

Kontonr

F10680001200062637

Moms nr

F102012566

Oikein kohdistettu vaikuttava hoito parantaa kohderyhmän terveyttä ja hyvinvointia. Sen sijaan väärin kohdistetut toimenpiteet voivat vaikuttaa kielteisesti. Tämän vuoksi on tärkeää, että myös muunsukupuolisille henkilöille tarjottavat hoidot ovat tutkimuksissa osoitettu vaikuttaviksi. Samalla on oleellista, että potilas voi terveydenhuollossa kertoa avoimesti tilanteestaan ja tulla kohdatuksi ja hoidetuksi yksilönä. Helsinki toivoo HUS:n jatkavan keskustelua hoitolinjauksista muunsukupuolisten henkilöiden itsensä ja heidän oikeuksiaan edistävien järjestöjen ja asiantuntijoiden kanssa."

Käsittely

20.11.2018 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Asiassa tehtiin seuraavat vastaehdotukset:

Vastaehdotus 1:

Jäsen Kati Juva: Lisätään lausunnon ensimmäisen kappaleen 2 loppuun: "Uusin tautiluokitus ICD-11 on jo julkaistu ja siinä transsukupuolisuus on otettu pois mielenterveyden häiriöistä ja sijaitsee nyt seksuaaliterveyden yhteydessä omana kategorianaan sukupuolidysforia, joka ei erottele identiteettejä."

Kannattaja: jäsen Laura Nordström

Vastaehdotus 2:

Jäsen Kati Juva: Lisätään lausunnon neljänneksi viimeisen kappaleen ennen terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointia loppuun: "Tilanteen ollessa hoitolinjausten suhteen epäselvä, tulee terveydenhuollon ammattilaisten voida tehdä myös yksilöllistä harkintaa hoitojen myöntämiseksi henkilöille, joille mahdollinen hoito näyttäisi aiheuttavan pienempiä riskejä kuin sen tarjoamatta jättäminen."

Kannattaja: jäsen Laura Nordström

Vastaehdotus 3:

Jäsen Kati Juva: Lisätään terveys- ja hyvinvointivaikutuksia koskevan kappaleen loppuun: "Samalla on oleellista, että potilas voi terveydenhuollossa kertoa avoimesti tilanteestaan ja tulla kohdatuksi ja hoidetuksi yksilönä. Helsinki toivoo HUS:n jatkavan keskustelua hoitolinjauksista muunsukupuolisten henkilöiden itsensä ja heidän oikeuksiaan edistävien järjestöjen ja asiantuntijoiden kanssa."

Kannattaja: jäsen Laura Nordström

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto syntyi seuraavien äänestysten tuloksena:

13.02.2019

Ärende/33

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan
EI-ehdotus: Vastaehdotus 1 (jäsen Kati Juva)

Jaa-äännet: 1
Sakari Männikkö

Ei-äännet: 9
Heidi Ahola, Tapio Bergholm, Leo Bergman, Cecilia Ehrnrooth, Saku Etholen, Kati Juva, Laura Nordström, Karita Toijonen, Sanna Vesikansa

Tyhjä: 3
Sami Heistaro, Seija Muurinen, Matias Pajula

Poissa: 0

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi jäsen Kati Juvan vastaehdotuksen äänin 9 - 1 (tyhjää 3).

2 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan
EI-ehdotus: Vastaehdotus 2 (jäsen Kati Juva)

Jaa-äännet: 2
Tapio Bergholm, Sakari Männikkö

Ei-äännet: 9
Heidi Ahola, Leo Bergman, Cecilia Ehrnrooth, Saku Etholen, Kati Juva, Laura Nordström, Matias Pajula, Karita Toijonen, Sanna Vesikansa

Tyhjä: 2
Sami Heistaro, Seija Muurinen

Poissa: 0

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi jäsen Kati Juvan vastaehdotuksen äänin 9 - 2 (tyhjää 2).

3 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan
EI-ehdotus: Vastaehdotus 3 (jäsen Kati Juva)

Jaa-äännet: 1
Sakari Männikkö

13.02.2019

Ärende/33

Ei-äännet: 8

Heidi Ahola, Leo Bergman, Cecilia Ehrnrooth, Saku Etholen, Kati Juva, Laura Nordström, Matias Pajula, Sanna Vesikansa

Tyhjä: 4

Tapio Bergholm, Sami Heistaro, Seija Muurinen, Karita Toijonen

Poissa: 0

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi jäsen Kati Juvan vastaehdotuksen äänin 8 - 1 (tyhjää 4).

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi asiasta hyväksytyjen muutosehdotusten osalta esittelijän ehdotuksesta poikkeavan lausunnon.

06.11.2018 Pöydälle

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Jukka Pellinen, hallintoyli lääkäri, puhelin: 310 42305
jukka.pellinen(a)hel.fi